

Posudek na habilitační práci Martina Adama
Presentation Sentences and English Presentation Verbs
at the Syntactic-Semantic Interface

Předložená habilitační práce je příspěvkem k analýze informační struktury psaného textu. Centrem pozornosti jsou věty, které uvádějí na scénu nový jev, a slovesa, jejichž prostřednictvím je jev prezentován. Existenční/prezentační věty a prezentační slovesa jsou zkoumána z hlediska syntaktického, sémantického a z hlediska aktuálního členění věty. Autor vychází z brněnské teorie funkční větné perspektivy, zejména z prací Jana Firbase a jeho pokračovatelů. Sémantická a syntaktická analýza sloves se opírá o práce Duškové, Levina a Quirka. Autor habilitační práce teoretické zdroje využívá k syntakticko-sémantické klasifikaci prezentačních sloves a ke stanovení typologie prezentačních vět.

Analýza je založena na korpusu beletristických a narativních religiózních textů (Subkorpus A a Subkorpus B) o celkovém rozsahu asi 200 000 slov. V tomto korpusu autor vyhledal a analyzoval celkem 1 000 prezentačních vět, které rozdělil do čtyř základních typů: 1) existenční věty s *there*, 2) věty s preverbálním rématickým podmětem, 3) věty s inverzí podmětu a lokálního příslovečného určení a 4) věty s lokativním podmětem. Z provedené analýzy vyplývá, že nejčastější jsou věty prvních dvou typů, a že v zastoupení jednotlivých typů se zkoumané žánry mírně liší. Odchytky částečně odrážejí individuální styl autora textu a částečně ukazují rozdíly mezi zkoumanými žánry z hlediska komunikativního záměru autora a s ním souvisejícím stupněm formálnosti textu.

Slovesa obsažená v prezentačních větách autor habilitační práce dělí na slovesa explicitně prezentační a slovesa implicitně prezentační. U sloves prvního typu je rys prezentace inherentně přítomen v sémantické struktuře a tato slovesa proto mají velký prezentační potenciál. Slovesa druhého typu tíhnou spíše k vyjadřování vlastnosti podmětu v rámci kvalifikační škály než k uvádění nového jevu na scénu v rámci prezentační škály. Slovesa explicitně prezentační jsou celkově méně početná než slovesa implicitně prezentační. Dokonce i v rámci prezentačních vět tvoří méně než 50 % případů. Nadpoloviční počet prezentačních vět obsahuje slovesa implicitně prezentační.

Analýza, kterou autor práce předkládá, navazuje na předchozí práce autora a práce dalších tvůrců brněnské teorie funkční větné perspektivy a plodně je rozvíjí. Analýza je celkově systematická a interpretace je dobře zdůvodněná. Jen ojediněle se v práci objevuje interpretace, která by snad vyžadovala podrobnější vysvětlení, případně menší korekci.

Např. v komentáři k interpretaci věty č. 53 (*Inside, the cave had the damp feel and smell of a place that had not been lived in for several days*) autor vysvětluje přítomnost určitého členu v kontextově nezapojené nominální frázi *the damp feel and smell of..* jako „*new instance*“ of a „*known type*“. V tomto případě však podle mého názoru jde spíše o běžné užití určitého členu s kataforickou referencí – člen odkazuje na postmodifikaci řídicího elementu *damp feel and smell*. V daném příkladě by také bylo vhodné zvážit idiomaticnost vazby *to have the feel of, to have the smell of* (= *to feel/look like, to smell like*). Sloveso *to have* by totiž bylo možno interpretovat jako součást idiomatické verbonominální fráze, která podmětu *the place* připisuje vlastnost (*a place that had not been lived in for several days*) a danou větu by pak bylo možno interpretovat jako větu kvalifikační škály.

Věty s lokativním podmětem, k nimž věta č. 53 patří, jsou příkladem potenciálnosti jazykových jevů, protože slovesa v nich obsažená uvádějí na scénu nový jev a zároveň v menší či větší míře vyjadřují určitou vlastnost lokativního podmětu nebo mu vlastnost připisují. Interpretace těchto vět z hlediska dynamicko-sémantických škál závisí na tom, který z uvedených rysů je převažující (prezentace jevu nebo vyjádření vlastnosti podmětu). Autor práce bere v úvahu hledisko syntakticko-sémantické synonymie (možnost substituce existenční vazbou s *there*) a hledisko sémantického vazby slovesa k podmětu/předmětu (nositeli vlastnosti nebo jevu objevujícího se na scéně). Hranice mezi větami prezentační a větami kvalifikační škály by bylo v budoucnu vhodné podrobněji prozkoumat. Vzhledem k tomu, že prezentační věty s lokativním podmětem jsou ve zkoumaném korpusu (i obecně v psané i mluvené angličtině) poměrně vzácné, určitá míra nejistoty v jejich analýze neovlivňuje platnost závěrů habilitační práce.

Předložená habilitační práce je hodnotným příspěvkem ke studiu psaného diskurzu. Rozvíjí teorii funkční větné perspektivy a přispívá také k charakteristice prezentačních vět z hlediska statické sémantiky. Práce ilustruje rozdíl mezi statickou a dynamickou sémantikou a upřesňuje vztahy mezi sémantickými a syntaktickými jazykovými strukturami. Zahrnutí hlediska statické sémantiky umožňuje stanovení jemnější charakteristiky prezentačních vět a sloves. Za přínosný považuji statisticky podložený závěr, že implicitně prezentační slovesa vyskytující se v prezentačních větách, jsou charakterizována úzkým staticko-sémantickým vztahem k jevu, který uvádějí na scénu (např. bzučení – včela) a jednoduchou postverbální komplementací. Test přítomnosti těchto dvou rysů může sloužit jako významné kritérium pro určení dynamicko-sémantické funkce podmětu a může omezit nejistotu při interpretaci informační struktury vět v případech potenciálnosti.

Habilitační práce Martina Adama je systematická a vhodně strukturovaná a je napsána stylově vytríbenou angličtinou. Jediným porušením současné normy akademického stylu je použití autorského plurálu (odkazování na osobu autora zájmeny *we*, *our*, *us*). Obsažná bibliografie dokumentuje lingvistický přehled autora. Práce významným způsobem upřesňuje charakteristiku prezentačních vět a jejich hodnocení v rámci teorie FSP. Po úpravách na základě návrhů oponentů doporučuji práci k publikaci.

Předložená habilitační práce splňuje požadavky standardně kladené na úroveň habilitačních prací v daném oboru. Proto doporučuji, aby byl Martinu Adamovi po úspěšné obhajobě udělen titul docent.

V Brně dne 6. září 2013

doc. PhDr. Jana Chamonikolasová, Ph.D.